

Varstvo in zdravje pri delu na farmi s prašiči

Milena Kovač
Univerza v Ljubljani, Oddelek za zootehniko

Uživanje pravic iz varstva in zdravja pri delu

- Udeleženci pri praktičnem pouku
- Udeleženci prostovoljne prakse
- Študenti na delu preko študentskega servisa
- Delavci
- ...

Dolžnosti delavca

- Delo mora opravljati pazljivo, da ne ogroža
 - sebe,
 - sodelavce,
 - živali in
 - imetje.
- Obvešča predpostavljenega o pomanjkljivostih in okvarah.
- Dolžan je seznaniti delodajalca o boleznih ali obolenjih, ki se jih težko ugotovi in vplivajo na varno opravljanje dela.
- Dolžan je družbi povrniti škodo, zaradi neupoštevanja predpisov, naklepa ali malomarnosti.

Pravice delavca

- Odklonitev dela v primeru neposredne nevarnosti za življenje, poškodbo ali hujše okvare
- Do varovalne opreme in ustreznih delovnih razmer
- Ob kršenju lahko obvesti inšpektorja

Splošna določila

- upoštevanje navodil pedagogov, mentorja in delavca
- prosto sprehajanje gostov po farmi ni dovoljeno (samo v spremstvu delavcev)
- na delo se prihaja pravočasno, spočit in zdrav
- brezpogojno upoštevanje sanitarnega reda
 - ob vstopu na farmo
 - na farmi
 - ob odhodu iz farme

Sanitarni red

- nobenih stikov s prašiči v (najmanj) zadnjih 48 urah
- delavci ne smejo
 - doma rediti prašičev,
 - niti stanovati pri rejcu prašičev ali
 - biti v stiku s predelovalnimi obrati
- uporabljamo farmske obleke in obutev

Režim ob vstopu na farmo

- prihod in izhod samo pri glavnem vhodu
- pred vstopom razkužimo roke in obutev (TEMELJITO!)
- se preoblečemo v
 - ponujeno obleko in obutev za delo
 - zaščitno obleko in vrečke za obutev
 - obleko in obutev priskrbi farma
- osebni avtomobili so parkirani pred vhodom na farmo
- živalim vstop na farmo ni dovoljen!

Omejitve na farmi

- Ni dovoljeno kajenje!
 - razen v posebej označenih prostorih
 - nikoli v bližini vnetljivih snovi (npr. mrva, slama ...)
- Ni dovoljeno uživanje alkohola in narkotičnih sredstev neposredno pred in med delom
- Ni dovoljeno prinašanje hrane, predvsem mesa, suhomesnatih izdelkov ...
- Preobleka med oddelki
uporaba dezbarier pri vsakem vhodu v hlev

Režim ob odhodu iz farme

- Osebna zaščita in zaščita živali zunaj farme
- Delovna obleka in obutev ostane na farmi
- Obleko in obutev, ki jo nosimo ob obiskih farme, operemo takoj

Poslabšanje epizootiološke situacije

- Izdana poostrena pisna veterinarska navodila
 - ne ugovarjamo
 - upoštevamo, čeprav se nam zdijo neustrezne
- Poostreni sanitarni ukrepi
 - prepoved vseh obiskov
 - farma se zapre in delavci ostanejo na farmi ...

Nevarnosti

- Dela z večjo stopnjo nevarnosti za poškodbe
- Dela s povečano nevarnostjo za zdravje človeka ali živali
 - sanitarni ukrepi
 - varnostna oprema
 - poznavanje snovi in delovnih opravil
- Posebno težka fizična dela

Delo s tveganjem za poškodbe

- delo električarja (nujna strokovna usposobljenost)
- vsa dela na višini (silosi) in v globini (gnojne jame)
- vožnja viličarja (nujna strokovna usposobljenost)
- spremljanje na kamionu pri preseljevanju in prodaji prašičev
- pranja z visokotlačno črpalko v času zmanjšane vidljivosti
- delo s plemenskimi prašiči

Dela na višini ali v globini

- Specialen zdravniški pregled in strokovna usposobljenost
 - lahko se z leti sposobnost spremeni!
- Zaščitna oprema pri delu na višini
 - čelada, varnostni pas, vrvi, ustrezna obuvala
 - lestev in odri
- Zaščitna oprema za delo v globini
 - čelade
 - plinske maske, če so lahko prisotni škodljivi plini
- Ne bodimo pogumni!

Farmsko okolje

- Mokra in spolska tla
 - živalski izločki, voda
- Poškodbe na tleh, rešetkah
 - luknje, prepreke ...
- Prepreke na hodnikih
 - krmne linije, pregrade ...
- Oprema v hlevu
 - napajalniki, pregrade ...
 - poškodovana oprema
 - električne naprave (poškodbe glodalcev!)

- **Nevarnosti**
 - zdrsi, padci, spotikanje
 - natikanje, navitje ...
 - električni šoki
- **Zaščita - pazljivost!**

Osebna zaščita

- Primerno obuvalo
- Primerna obleka
- Pazljivost pri ravnanju z živalmi
 - preprečevanje agresivnosti
 - pravočasen umik
- Upoštevanje sanitarnega reda
- Pozornost pri opremi
 - prepreke na prehodih
 - poškodovana oprema
- Ravnanje z zdravili, čistili in razkužili

Ravnanje z živalmi

- Premikanje prašičev
 - usmerjamo živali
 - zaščita pred morebitno agresivnostjo
- Obisk v boksu
 - imamo pregrado ali palico
 - previdnost
 - prisotna dva delavca
- Opazovanje živali
 - predvideti možnost za umik
 - izločitev agresivnih živali, zabeležka o agresivnosti
- Izkušnje živali s posamezniki

Ravnanje z merjascem

- Aktivnosti:
 - odkrivanje bukanja
 - stimulacija spolne zrelosti ali estrusa
 - odvzem semena
- Povečana agresivnost
 - ob spolni vznemirjenosti
 - ob običajnih zvokih, povezanih s spolno aktivnostjo
- Tveganja (nepredvidljivost)
 - ugrizi, poškodbe z okli (prašiči imajo izredno moč!)
 - stisnjenje, nastop, naskok
- Pazljivi smo tudi pri razvajanju in razvajenih merjascih

Ravnanje s svinjami

- Aktivnosti

- odkrivanje bukanja, osemenjevanje
- preseljevanje
- delo s pujski
- tudi pri čohanju

- Tveganja

- ugrizi
- stisnjenje, nastopi, brce, naskoki
- padci, zdrsi

Pranje

- Izključimo vse električne naprave, razen vodotesnih svetil in vtikačev
- Zaščitimo električne in druge občutljive naprave s polivinil folijo
- Nosimo zaščitno obleko, ker uporabljamo tudi razkužila in kemikalije

Pranje z visokotlačno črpalko

- Kontrola vodnega pritiska: 70 – 90 %
- Preveritev priključitve na vodovodno in električno omrežje
- Preveriti nivo olja v črpalki
- Nepravilnosti: prekiniti delo, prijaviti napako
- Vodni curek ne smemo usmeriti na električne naprave
- Nositi predpisano obleko, obutev in ostala sredstva
- Črpalka je v posebnem prostoru ali pa pazimo, da vanjo ne usmerimo vodnega curka
- Delavec mora biti usposobljen in poučen

Posebnosti požarnega reda

- Seznanitev s požarnim redom na farmi
- Kajenje na farmah ni dovoljeno!
 - odmetavanje ogorkov in vžigalic samo v negorljive pepelnike
- Prepovedana uporaba dodatnih grelnih naprav in kuhalnikov
- Napake na električnih in drugih napravah
 - napake prijaviti,
 - odpravlja le strokovno usposobljen delavec

... tekoči trakovi

- Npr. krmilne naprave, pehala za gnoj
- Upravljajo oskrbovalci hlevov
- Med obratovanjem se ne zadržujemo v neposredni bližini
- Naprave so izključene med premikanjem prašičev
- Zamaške krme ali tujkov ne odstranjujemo z rokami
- Pri večjih napakah se najprej naprava ustavi

Dela s povečano nevarnostjo za zdravje

- Delo pri škropljenju s strupenimi pripravki proti insektom, glodalcem
- Delo pri trošenju zdravju škodljivih razkužil za dezbariere, razkuževanje hlevov
- Razkuževanje z lugom ali drugimi jedkimi snovmi v času ostrejših preventivnih ukrepov
- Delo z zdravili in drugimi učinkovinami
- Delo z varilnim aparatom

Sredstva v zdravstvu

- Zaščitna sredstva za prašiče so lahko škodljiva zdravju ljudi in živali ob neustrezni in nestrokovni uporabi
- **Upoštevati načela veterinarske in živinorejske stroke!**
 - zdravila, kemoterapevtiki
 - biološki proizvodi (serumi, vakcine)
 - pomožna veterinarska sredstva (kemikalije, farmacevtska sredstva)
 - evtanazijska sredstva

Zoonoze pri prašičih

Bolezni, ki se iz živali prenesejo na človeka

- Bruceloza
- Cisticerkoza
- Ehinokokoza
- Leptospiroza
- Listerioza
- Rdečica
- Salmoneloza
- Steklina
- Trihineloza
- Tuberkuloza
- Vranični prisad
- Gripa ...

Biološki dejavniki

- Možnost infekcij
 - mikroorganizmi
 - virusi
 - gljivice
 - živali
- Zaščita: dosledno izvajanje
 - veterinarsko sanitarnega reda
 - higijene v hlevih
 - osebne higijene

Ekološke razmere

- Nevarnost
 - temperaturne razlike
 - prepih
 - smrad, plini NH_3 , H_2S
 - prah
- Tveganja: prehladna obolenja
- Zaščita: higiena objektov, zaščitna obleka, obutev, pokrivala, rokavice

Izvajanje DDD

- Pri dezinfekciji, dezinsekciji in deratizaciji uporabljamo razkužila, insekticide, rodenticide (strupe!)
- Delo opravljajo strokovno usposobljeni delavci
- Doziranje v skladu z navodili proizvajalca na preparatu ali veterinarskim navodilom
- Preparata hraniti v originalni embalaži z navodili vred
- Uporaba zaščitne obleke in varovalne opreme
- Posledice niso vedno takoj, ampak škodujejo zdravju kasneje

Zaščitni ukrepi pri DDD

- Klorni in jodni preparati (konc. 2 %) ali natrijev lug (NaOH, konc. 1-2 %)
 - zaščitni gumijasti predpasnik,
 - rokavice, škornji, kapa
- Škropiva na bazi peretrinske, fosforne in karbonske sestave
 - zaščitna obleka,
 - rokavice,
 - kapa, očala,
 - škornji in
 - respirator

Problemi pri DDD

- Po delu si delavec
 - obvezno opere zaščitno opremo in
 - (vsaj) nezaščitene dele telesa z vodo
- V primeru glavobola, slabosti ali vrtoglavice
 - prekine z delom,
 - gre na svež zrak,
 - v hujšem primeru poišče zdravniško pomoč
 - zdravniku omogočimo učinkovito ukrepanje, če mu povemo s čim delamo

Posebno težka fizična dela

- rutinska cepljenja in tretiranja živali
- zankanje in jemanje krvi ali vzorcev tkiv
- pomoč pri obrezovanju parkljev
- nakladanje in razkladanje poškodovanih živali, poginulih živali - kadavrov

Fizična dela

- Nevarnosti
 - dviganja
 - prenašanja
 - potiskanje
 - vleka bremena
- Tveganja
 - poškodbe hrbtenice
 - kile
- Zaščita
 - navodila pri dvigovanju in prenašanju
 - medsebojna pomoč

Zaključki

- Spoznavamo in se učimo praktičnega dela in ravnanja z živalmi, opremo ...
- Spoznavamo in se ravnamo po pravilih, ki urejajo področje varstva in zdravja pri delu
- Upoštevamo navodila dodeljenih mentorjev in delavcev
- Spoštujemo sodelavce in se primerno obnašamo
- Ne vzpodbujamo zavračanja ali celo sovraštva delavcev
- Delamo in se za delo zanimamo
- Ne zavračamo dela, če nismo ogroženi, pri tem ne ogrožamo drugih in ne uničujemo imetja